

UCAFE E O COOPERATIVISMO DE FERROL

Casto DOPICO MARTINEZ
Unión de Cooperativas Agrarias de Ferrol

A UCAFE -Unión de Cooperativas Agrarias de Ferrol- é o momento actual dunha longa tradición de cooperativismo agrario -do campo, de consumo, de explotación comunitaria, de crédito,...- que parte das cooperativas locais dos anos sesenta, consolídase na formación da cooperativa de segundo grao da bisbarra de Ferrol -Copagros setenta, e enfrenta as retesías dos oitenta -cooperativas hortofrutícolas, comercialización, sectorialización, profesionalización, asociacionismo especializado- coa creación de UCAFE en 1989, por a) ultrapasa-lo cooperativismo agrario na bisbarra a dimensión de Copagro; b) ser unha forma organizativa representativa e axeitada ós novos requerimentos do movemento cooperativo de Ferrolterra.

A situación en 1966.

Falarmos de UCAFE obríganos, antes de nada, a retrotrae-lo comentario ó tempo dos anos 60, esbozando o nivel cooperativo existente na bisbarra de Ferrol e a súa evolución. E hai que dicir que neses tempos xa se desenvolvía un nivel asociativo moi fértil: contábase con cooperativas das chamadas “do campo” e “de consumo” de significativa incidencia social; tamén nesta bisbarra xurdiu a pioneira das comunitarias, en San Sadorníño.

Causaba un grande impacto naqueles tempos a denominada Cooperativa de Castro, desenvolvendo un brillante impulso na difusión da maquinaria, mellora do gando, promoción de concentración parcelarias, etc. Esta fogosa iniciativa tivo unha fugaz acción, xa que un crack económico deu ó traste con ela, mais perviviu a inquedaanza semeada.

Un aspecto asociativo a considerar é a grande vitalidade das mutuas gandeiras, que ultrapasaban a vintena e que co seu bo facer constituirían, e hoxe en día constitúen, un valioso apoio para as estreitas economías dos agricultores, que sempre contaban con algunha vaca nas súas explotacións. Estas mutuas gandeiras seguen a cumprir hoxe a súa función.

De 1966 a 1973.

Neste devir cooperativo podemos considerar unha etapa moi definida que vai de 1966 a 1973-74, na que se foron organizando novas cooperativas, que podemos chamar parroquiais, en puntos dispersos da comarca, completando o entramado existente, de maneira que con estas novas establécese unha plena cobertura cooperativista, xogando un importante papel na vida comercial, económica e social na área rural ca posta en marcha de actividades conducentes á resolución de problemas de abastanza, comercializa-

ción, crédito, mecanización, sanitarios e culturais, e dando sempre unha representatividade á parroquia. Cando aínda non se falaba de asociacións de veciños, as cooperativas xa tiñan, coas súas directivas, uns grupos de persoas interesadas no desenvolvemento da vida social e económica da parroquia.

Neste arraigamento cooperativo destaca o aforro coas seccións de crédito, desenvolvidas nas cooperativas e perfectamente administradas entre os componentes da mesma, sen outros recursos humanos que os propios da parroquia. Contrasta a existencia destas entidades de crédito e aforro nesta comarca coa práctica inexistencia no resto do país galego, cando é innegable a súa relevante función.

É esta unha función das cooperativas que presta un inestimable servizo, sobre todo para as familias modestas das parroquias rurais, propensas a eludirla xestión bancaria (hoxe xa menos) e, polo contrario, máis predispostas a se acercaren ás súas cooperativas para conseguir da sección de crédito un pequeno empréstimo para arranxalo seu lar, mercar un vehículo ou apeiro agrícola ou unhas terras próximas á súa casa. Tamén se achán cómodos nesta relación cando se trata de depositar pequenas cantidades de diñeiro que veñen constituí-los modestos aforros nun mundo no que o consumismo está tan arraigado como na cidade.

Estas seccións de crédito, rexidas polos seus propios socios, posúen un gran sentido para a utilización deses créditos, e saben moi ben a quen atender, fixándose, quizais máis ca no seu aval, na calidade humana e no comportamento do solicitante, e, xuntamente, na dedicación á que se destina o empréstimo solicitado.

Destaca o gran sentido de responsabilidade no manexo destes depósitos, ca consciencia clara dunha transparente administración en toda relación que neste mundo se presenta. Os beneficios así obtidos permiten dispor duns recursos moi útiles para a organización de servizos destinados ós propios socios, e así xurden instalacións de servizos varios e axudas para as melloras parroquiais. Por veces tamén se implican en compromisos económicos para impulsar actividades agrarias.

Este cooperativismo parroquial, co trascuro do tempo e a lóxica evolución social e económica chega a padecer insuficiencias procedentes da súa estrutura e dimensión. Apropiado a outros tempos, nese momento superados, precisa reaxustalos seus esquemas de adquisición de produtos e dar resposta ás novas demandas. Comeza entón a sentirse a necesidade de establecer unha conexión entre cooperativas que permitise o afortalamiento das súas accións, para reducir intermediarios de superior entidade e lograr unha información máis directa co conseguinte afortalamiento da xestión de compra. Comezábese a perceber a necesidade de complementar un mini-cooperativismo parroquial con outro máis sólido e eficaz.

Nace COPAGRO.

Así é como comezou a conformarse una Asociación de Cooperativas para dar lugar á constitución dunha cooperativa de cooperativas que se chamaría COPAGRO.

Un despregue desta índole supuña dar un paso forte e dunha dimensión non habitual. Necesitábanse persoas que decidisen e actuasen. No ámbito rural (e estimo que tamén no non rural) hai escaseza de persoas con capacidade e adecuada preparación empresarial, hai pouca iniciativa e falla de conexión duns con outros para forma-lo equipo de traballo imprescindible. Mais nesta circunstancia unha perfecta conxunción de persoas con iniciativa e decisión fixeron realidade o que era un intento de cooperativa de cooperativas.

Xuntamente coas persoas, requírese nestes casos un motivo aglutinante para actuar. E aquí o motivo estaba patente nas deficiencias polas que atravesaban as cooperativas na subministración de cereais, sobre todo cebada, nos anos 1973-74. Este foi o catalizador determinante na constitución de COPAGRO, ó xurdir unha común identificación co problema exposto. As cooperativas da comarca comezaron a reunirse para buscar solucións á abastanza de cereais, e así, nas sucesivas reunións, incontables, a nivel comarcal, evolucionando nos seus plantexamentos, estudiase a creación dun ente que, unha vez constituído, seguise realizando por tódalas cooperativas as xestións que comezaran a facer en común. En 1975 fórmase COPAGRO despois de laboriosas xestións administrativas.

A finalidade fundamental de Copagro sería a de exercer-la funcións de abastanza ás cooperativas, e, como desde o momento de dispor de materias primas ó de elaboración de pensos compostos hai só un paso, optouse por instalar unha fábrica de pensos compostos que complementaba o almacén de subministración de inputs.

O camiño ata acadar-la conxunción de intereses e a identificación de criterios entre persoas, de seu individualistas, constituíu un proceso que non é preciso narrar porque resulta fácil de comprender para quen sexa coñecedor do noso campo e da nosa maneira de ser. Altibaixos e esforzos de diferentes actitudes foron marcando o traxecto a percorrer. E gracias ó tesón de algúns e á comprensión de todos foise evoluindo para feitos tanxibles e compromisos económicos que materializarían a unión desexada.

Sorprendentemente dez cooperativas parroquiais, modestas e constituídas por sinxelos agricultores, dan este paso transcendente que uns anos atrás non se tiveran creído capaces de realizar.

A función de Copagro.

A incidencia de Copagro foi de gran transcendencia, non só polos servizos directamente prestados coa fábrica de pensos e almacén, exercendo unha función reguladora e innovadora no mercado, mais tamén porque permite unha constante e moderna información técnica moi arriquecedora, ó tempo que é o soporte para o exercicio de actividades cunha dimensión social de gran valor. Todo hai que dicilo, a súa actividade é a expensas do esforzo que existe a un puñado de homes que, sen que a acción empresarial sexa precisamente o seu, teñen de conseguir unha esforzada xestión económica, comercial e industrial que foi necesario ir facendo e aprendendo día a día.

Copagro sempre estivo aberta a toda iniciativa innovadora, e así, cando comeza a sentirse interese polo sector hortofrutícola aí está introducindo os primeiros abonos es-

pecíficos destes cultivos, a primeira turba, os primeiros equipos de rego, etc. En Copagro apóiase toda a comarca cando nalgún momento é necesaria unha presenza conxunta dos gandeiros e agricultores da comarca. Con Copagro comézase a vertebrar con ar moderno o noso campo ferrolano.

As cooperativas de comercialización.

Outro fito neste proceso cooperativo ferrolano é o ano 1985, cando xurden novos plantexamentos asociativos.

Co motivo da irrupción dunha corrente dirixida á implantación de cultivos hortofrutícolas baixo plástico, aparece unha nova esixencia: a de dar saída ás producións obtidas polos horticultores e floricultores, os que, cun sorprendente brío e rápido desenvolvemento aportan á palestra comercial novos produtos que a nivel de bisbarra malvendíanse con ofertas anárquicas. É no mundo da comercialización dos produtos agrarios onde se introducen os hortofloricultores coas súas cooperativas de horta e flor.

Estes produtores teñen que alterna-la súa acción formativa en novos cultivos co aprendizaxe da xestión empresarial. É de considera-lo seu gran esforzo e risco. Pensemos que nesta situación incipiente vanse defrontar meros iniciados na práctica da venda de produtos novos en moitos casos con auténticos profesionais do comercio. Menos mal que xa existe no noso campo unha poboación xoven máis formada e decidida; mais, aínda así, a inexperiencia déixase sentir.

Outras cooperativas comercializadoras van aparecendo para dar saída ós produtos obtidos, tal é o caso das apícolas.

O asociacionismo sectorial.

Ó fío deste entramado cooperativo que ten unha dimensión basicamente económica e cunha acción máis ben territorial, pénsase que sería moi conveniente ordenar máis adecuadamente a bisbarra dende un punto de vista sectorial e cunha función máis de análise e xestión profesional que vai dende unha preparación técnica a unhas accións reivindicativas e creando unha conciencia profesional diferenciada polas súas específicas actividades nas súas explotacións. E por este camiño chégase á constitución de asociacións profesionais de gandeiros de vacún, cunicultores, produtores de madeira, hortofloricultores e unha federación destas asociacións. A súa finalidade é a de logra-la especificidade sectorial para a súa mellora técnica e representativa.

É un intento que está en marcha. En canto non se consolida por unha firme convicción da súa necesidade por parte dos seus asociados, non se pode falar de resultados. O que sí se observa xá é a aparición dun talante profesional sectorial e esa conciencia de pertencer a un colectivo netamente diferenciado dentro da xeral acepción de agricultor. En total, entre tódalas asociacións, son 326 os inscritos.

A unión de cooperativas.

¿E onde está a UCAFE?

Pois aquí comeza a súa historia, e máis que a súa historia, a súa actualidade, porque aínda naceu onte, en 1989.

Dada a existencia das dúas liñas asociativas comentadas, a económica e territorial das cooperativas e a gremial das asociacións coa súa federación aglutinante para formar corpo, considerouse oportuno ter un encontro de ámbalas dúas liñas representativas. E dito e feito, en 1989 celébrase unha reunión na que se dialoga sobre a comenencia de establecer unha coordinación de entidades que permitisen a constitución dunha compacta Xunta de Acción Rural que velase e potenciase os intereses agrarios da bisbarra facendo entrar en xogo as súas representacións corporativas tamén.

Para adecuar unha representación orgánica das cooperativas, cando o número delas ultrapasaba con moito a dimensión de Copagro, e dado que esta é xa unha entidade económica con actividade definida, considérase comenente a constitución dunha Unión de Cooperativas do Norte de A Coruña cun maior ámbito territorial.

Nestes instantes, hoxe, ándase a voltas coa súa estruturación, unha vez constituída oficialmente ó pórense de acordo as 24 cooperativas asociadas nun ámbito territorial que abrangue o Norte de A Coruña.

Xustifícase a súa necesidade non só por lograr un carácter aglutinante e representativo para o conxunto, mais tamén porque se observa a comenencia de organizar servizos comúns de imprescindible implantación para o servizo das cooperativas.

Neste contexto nace a Unión de Cooperativas Agrarias da Comarca de Ferrol, abreviadamente denominada, como é de moda en siglas, UCAFE, como ente de segundo grao para aglutinar en aspectos representativo, formativo e de servizos, as cooperativas asociadas, en total 24, estendidas polos concellos de Ortigueira, Cerdido, San Sadorníño, Valdoviño, Narón, Ferrol, As Pontes, A Capela, Pontedeume, Miño, Vilarmaior e Mugardos.

A dimensión supracomarcal que se perfila nesta organización non significa en modo algún a oposición a un superior organismo de ámbito nacional galego, mais todo o contrario. Deséxase chegar a él a través destas unións que, sen incorrer en prefabricados marcos territoriais que encorseten unha distribución cooperativa, se logren na medida que a propia dinámica do cooperativismo de cada demarcación así o demande. E con este plantexamento, unhas veces será a provincia, noutras ocasións será a bisbarra ou mesmo os sectores productivos.

A concepción de unidades administrativas de superior dimensión á actual é algo que cai polo seu propio peso e á que se chega pola inercia progresista do cooperativismo. Non implica en modo algún a despersonalización das cooperativas da base, que nunca podemos esquecer porque a súa potenciación afortala o conxunto, e máis ben é unha vertebración que permite dar participación á base nas decisións de altura, xa que canaliza dun modo máis coherente e con maior atención as inxerencias dos socios.

Por outra parte, nunha cohesionada organización cooperativa é máis difícil que apareza o fracaso das individualidades, ó sentírense arroupadas e ó mesmo tempo comprometidas cun prurido de amor propio que as obriga a se sentiren partícipes dun proceso modernizador.

UCAFE é hoxe un instrumento máis dunha vertebración agraria na que hai aínda moito máis que facer cando se consolide e se logre para a bisbarra ata que calle a Xunta de Acción Rural. Pode que para 1995.

Pouco se pode dicir dos resultados de UCAFE, salvo o gran tesón que están a mostra-los asociados e a gran atención que lle ven prestando o órgano directivo actual. É vital unha directiva con ilusión e comprometida coa obra. Toda esta ilusión e esforzos son necesarios, xa que o cansancio e a indeiferencia poden xurdir en calquer momento neste proceso de consolidación que, por causa da dispersión xeográfica, obriga a un desenvolvemento máis incómodo e a potencia-los contactos entre cooperativas con meditada programación. Hai que ter en conta tamén que a súa consolidación pasa por un proceso de implantación de adecuados servizos e actividades que exixen unhas previas actuacións identificativas cun esforzo común en materia económica e dunha constante colaboración activa. Todo isto antes de que cunda o desencanto pola inoperancia e se acheguen recursos económicos das propias entidades asociadas sen pensar en financiamentos extracorporativos que só servirían para reflecti-la incapacidade e a inviabilidade destes montaxes, se só se pensase nestes recursos.

É tan bisoño no ámbito galego este trance de unión xurdido na propia base sen comitancias de oficialismos patrocinadores, contando co esforzo e a comprensión de tódolos participantes e fundadores como único soporte para a construción desta Unión, que só cunha clara conciencia do que se quer será lográbel este novo obxectivo do cooperativismo, tendo fé en que se vai polo bó camiño para estruturar axeitadamente o corpo cooperativo galego en xeral, e en particular, o comarcal ferrolano. E a través del conectar cos estamentos de España e os de Europa, que teñen amplo alcance, e máis que terán, ata lograr que se preste ó sector a consideración que se lle debe.

Os obxectivos inmediatos son:

- 1º.- Lograr un adecuado local social.
- 2º.- Poñer en funcionamento unha oficina de información xurídico-fiscal.
- 3º.- Constitución dunha cooperativa de crédito.
- 4º.- Colaborar nun afortalamiento cooperativo de ámbito galego, logrando unha firme asociación cooperativa para toda Galicia.

Así quedan expostos, e a eses obxectivos dirixíranse os esforzos durante o próximo bienio. O ano 1992 volta ser presaxio e referencia. Esperemos que este camiño integracionista, xa en marcha en Galicia a distintos niveis, sexa sólido e serio sen suplantacións nin esquencementos da base nin de persoa algunha que pola súa capacidade de traballo e eficacia sexa útil ó desenvolvemento cooperativo, superando credos e ideoloxías, se isto é posible.

E todo eso para prestar un maior servizo á nosa querida terra, departido nese gran sector que é o agrario, a quen tanto se lle debe, logrando unha evolución cun novo estilo e impronta empresarial, sen perder un contido humano neste percorrido para a Europa.

SUMMARY UCAFE -The Agrarian co-operatives Union of Ferrol is at the present moment from a long tradition of agrarian co-operatives - from landworkers, consumption community farming, credit,...- which along with the local co-operatives of the sixties, consolidated in the formation of the co-operative of the second grade region of Ferrol -Copagro- in the seventies, and faced the challenges of the eighties -hortofruticulture co-operatives, commercialization, sectoralization, professionalization, specialized unionism- with the creation of UCAFE in 1989, to a) pass over the agrarian co-operatism in the region to the dimension of Copagro; b) be an organized, representative form adapted to the new requirements of the co-operative movement of Ferrolterra.

